

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

Controversia VIII. De causa materiali & formali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

res aliter sine hac mutua dependentia possit componi: non enim adeo certum est ut oppositum defendi non possit, habitum charitatis, à quo procedit charitatis actus, non distingui ab habitu gratiae. Deinde etiam dicatur hos habitus non distingui multi censent primum actum non produci ab habitu, nec certum est, actum contritionis supponere ex parte subiecti habitum tamquam propriam dispositionem, quibus omnibus dicendi modis tota res sine hac mutua dependentia agitur, qui verò tenendus sit alibi definiendum.

9 Alij obiciunt expulsiōem formae esse priorem, in genere causae materialis introductione contrariae, & posteriorem in genere causae formalis, quibus negandum est expulsiōem in aliquo genere esse priorem, de quo latè Controu. 8 Punct. 3.

CONTROVERSIA VIII.

De causa materiali & formali.

 G lib. 1. Controuers. 2. de materia, & Controu. 3. de forma, ubi dum essentias harum entitatum explicui, non pauca dixi de virtute causatiua illarum, & de causalitate materiae respectu formae, dum explicabam, quomodo formae praexistant in materiae potentia, & de causalitate utriusque respectu compositi, multa scripsi Controuers. 4. dum naturam modi vnionis explicabam, absolui in praesenti quidquid pertinet ad perfectam cognitionem harum causarum, ex quibus materialis causa se extendit, non solum ad materiam primam, sed etiam ad quodcumque subiectum ex quo educitur forma realis, vel modalis, substantialis, vel accidentalis.

PUNCTVM PRIMVM.

Quid utraque causa, & utriusque causalitas.

1 **M**ATERIALIEM causam definit Aristoteles in hoc lib. capit. 3. his verbis: *Ex qua cum insit, aliquid fit*; definitionem hanc merito recipiunt omnes Philosophi, contra quam frustra recentiores multa congerunt, quae simplici definitionis explicatione euanescent, hanc exhibeo, quae proluxa argumenta vito, & dirimo, festinè enim interficit, qui nasci prohibet. Definierat Aristoteles materiam primam lib. 1. cap. 9. *Primum cuiuscunque subiectum, è quo quidpiam eo fit patet ut non per accidens insit.* Intendit modò non solum materiam primam describere, sed etiam omnem causam, materialem, quae latius patet, quam materia prima, ideo omisit particulam illam, *primum subiectum*, cuius ratio formae potest competere, quae etsi sit formalis causa compositi, est causa materialis plurium proprietatum, quae ex illa educuntur, omisit etiam illam particulam, *eo patet ut non per accidens insit*, quae tantum potest conuenire subiecto respectu substantialis formae & materialis causa non solum ad hanc se extendit, sed etiam ad formas accidentales, quae ex illa educuntur. His demptis particulis, quod superest in definitione omni materiali causae conuenit & non alij, quod sic ostendo. Do verbum ex commune esse omnibus causis, imò etiam omni principio, quod latius causa patet. Definit enim Aristoteles prima principia, *quae non sunt ex alio neque ex alterutris, sed omnia sunt ex ipsis*, & hac ratione forma potest dici, ex qua fit totum, ita fere communis loquendi modus, quo dicimus totum constare seu componi ex materia, & forma; componi autem idem est, quod intrinsecè causari, causae enim intrinsecè non alio modo, quam componendo, causant. Neque audiendi sunt, qui dicunt hac, & similibus loquutionibus verbum ex sumi improprie, si enim frequenter sumitur hoc verbum in acceptione, quam volunt improprie esse, ex quo capite potest

Franc. Onedo, de Philosoph. Tom. I.

rimus cognoscere an hic & nunc verbum ex proprie, & non improprie sumatur? Sentio definitionem hanc causae materiali praecise competere ratione illius particulae *cum insit*, quae referenda est ad ly *aliquid*, ita ut faciat hunc sensum, *causa materialis est ex quo aliquid fit, quod illi insit*, in hoc sensu definitio omni causae materiali conuenit, quia omne, quod fit ex causa materiali illi inest medià passione, & non potest alij principio, seu causae competere, licet enim ex forma fiat compositum, & illa insit materiae, & sit in composito, compositum autem factum ex forma non inest ipsi formae, & ideo non potest ad illam tanquam ad causam materialem referri, cui debet inesse illud, quod fit ex illa. Hoc intendit Philosophus per illam particulam, *cum insit*.

2 Ceterum est valde notandum materiam dici in ordine ad duplicem terminum causam materialem, in ordine ad formam, & vnionem, quae ex illa educuntur, & illi insunt, & in ordine ad compositum, quod componit, quod non potest dici in esse materiae, potius materia dicitur esse in composito, tanquam inclusum in includente, & pars in toto. Compositum causat materia seipsam communicando tanquam aliquid illi intrinsecum, ex quo componitur, & cum quo inadèquate identificatur, formam verò, & vnionem causat tanquam effectus adaequate ab ipsa materia distinctos, quos totos ponit extra se entitatiuè, ita ut nihil illorum constituat formaliter neque componat, sed tantum illis det esse per receptionem, quod agens tribuit per actionem. Respectu horum effectuum materialis causa propria causa dicitur, sicut de materia prima respectu formarum substantialium probaui Controuers. 3. Punct. 4. in ordine ad quos causam materialem definit Aristoteles definitione adducta non in ordine ad totum quod non inest materiae, neque proprie est illius effectus ut postea ostendam. Ex hoc inferes illam particulam *cum insit* non esse intelligendam de inhæione medià vnione, sed medià passione, per quam causa materialis constituitur in actu secundo causans, ad cuius conceptum formalem non spectat ordo ad vnionem, quia ad hoc ut materia causet formam necessum non est illi vniri, etsi semper vnio illius causalitatem comiteretur, ut probaui punct. citato, ubi ostendi causalitatem materialis causae esse passionem, seu receptionem accidentalem & non vnionem. Neque diminutè processit Aristot. ex eo quod non definierit causam materialem in ordine ad totum, quia ut exactè res definiatur non debet definiri in ordine ad omnia extrema, ad quae dicit ordinem, neque causa in ordine ad omnes effectus est necessariò explicanda, sed sufficit illam explicari per ordinem ad aliquem effectum per quem possumus totam naturam definiti perfectè cognoscere.

3 Conceptus causae materialis, & formalis in ordine ad totum componendum nullam dicunt receptionem accidentalem, aut potentiam ad illam ex parte materialis causae recipientis, aut formae receptae ut probaui Controuers. 2. Punct. 3. & Controuers. 3. Punct. 3. ubi de conceptu materiae, quae essentialiter est causa materialis totius & de conceptu formae quae eiusdem est formalis causa disputauimus. Neque alius est conceptus causae materialis totius, quàm conceptus potentis componere per modum partis materialis, & conceptus formalis causae quàm conceptus potentis componere per modum partis formalis quos conceptus explicui punctis citatis, ubi accuratè tractaui, quomodo inter se differant pars materialis, & formalis, & materialem partem perfectibilem per aliam partem formalem perficientem appellauimus, & explicui, quid sit partem esse perfectibilem per formam substantialem, & accidentalem, & quid sit partem substantialem, & accidentalem aliam partem perficere, recognosce ibi latè tradita, nihil enim praeter ibi dicta desiderandum inuenio ad cognoscendas naturas causae materialis, & formalis totius, quae formaliter non differunt à partibus materiali, & formali eiusdem, quia conceptus causae intrinsecè à conceptu partis non distinguitur, & per easdem differentias per quas differunt pars materialis, & formalis differunt causa materialis, & formalis, & per eosdem conceptus per quos constituuntur pars materialis, & pars formalis constituuntur formaliter causa materialis, & formalis eiusdem totius.

4 Causalitatem materialis, & formalis causae totius in ordine ad ipsum totum ex parte materiae esse vnionem, per quam materia vnitur formae, & ex parte formae esse vnionem,

S 3 per

per quam forma vnitur materiæ extra totam controuersiam esse debet; id breuiter ratione ostendo. Causa materialis, & formalis totius in actu primo dicunt potentiam componendi totum: ergo reducuntur ad actum secundum per compositionem, per quam formaliter dicuntur componere: sed hæc est vnio: ergo reducuntur ad actum secundum per vnionem: ergo vnio est causalitas vtriusque, quia causalitas nihil aliud est, quam id per quod causa in actu primo reducitur ad actum secundum: potentiam componendi reduci ad actum secundum per vnionem tanquam per compositionem, negbit nemo, est enim per se notum partes actu componere totum, nihil aliud esse, quam actu habere vnionem, per quam ex illis constituitur vnitum, quod formaliter est totum constans partibus. Circa hanc causalitatem, seu vnionem plures quæstiones nonnulli hoc loco exagitant, an videlicet vnio, seu causalitas causarum intrinsecarum, ab ipsis distinguatur, an ex suppositione, quod distinguatur eadem sit cum eductione, seu passionem, an per simplicem, vel duplicem vnionem annectantur materia, & forma, quas quæstiones exagitaui Controverf. 4. vbi probaui Punct. 1. vnionem esse modum substantialem distinctum ab extraneis, & ab eductione, & Punct. 2. esse modum simplicem, eandemque vnionem dici materializationem, quatenus se tenet ex parte materiæ, & informationem quatenus se tenet ex parte formæ; sicuti eadem entitas actio dicitur, & est agentis causalitas quatenus respicit principium, à quo fluit, & dicitur passio, & est causalitas causæ materialis formæ quatenus se tenet ex parte subiecti. Ex quibus ratum est, eandem esse causalitatem materialis, & formalis causæ in ordine ad totum, quod componunt, & hanc distingui ab vtraque causa, in compositis, quorum partium vnio ab ipsis distinguitur. In totis, quorum altera pars per se ipsam vnitur subiecto, sicuti in hoc concreto *presens*, cuius pars formalis, videlicet præsentia per se ipsam subiecto vnitur, causalitas partis formalis ab ipsa parte formali non distinguitur, & causalitas materialis causæ, quæ eadem est cum causalitate causæ formalis distinguitur à causa materiali, & identificatur cum causa formali: vnde ex duabus concausis, quæ conflunt in hoc concretum, *presens*, subiectum habent rationem materialis causæ illud componens, forma verò, quæ est præsentia est causa formalis componens compositum, & est causalitas sui ipsius, & alijs concausis, quia per ipsam præsentiam eadem vnitur subiecto, & subiectum eidem est vnitum.

Contra hanc doctrinam præsto adest obiectio. De ratione causæ est prioritas naturæ, sed hæc non potest conuenire causalitati: ergo neque entitati identificatæ cum causalitate: ergo non potest esse causa formalis identificata cum causalitate: ergo causa formalis huius concreti *presens* distinguitur à causalitate per quam constituitur actu causans. Respondeo verum esse causalitatem non esse priorem naturæ, ut probaui Contr. 7. Punct. 3. ex quo rectè inferitur non posse habere hanc prioritatem aliquid identificatum cum causalitate, & causam formalem huius concreti *presens* non esse priorem naturæ, in quo nullum est inconueniens, nam etiam si concedamus prioritatem naturæ esse de ratione cuiuscumque causæ, & non solum illarum, quæ adæquatè ab effectu distinguuntur, nihil absurdi contra nos poterit inferri cum sentiamus causam intrinsecè componentem effectum, propriè, & strictè causam non esse quod statim probabo.

Obiicit ad probandum vnionem non posse esse causalitatem materiæ & formæ. Causalitas per se ipsam dependet à causa in eo genere, in quo est causalitas: sed vnio per se ipsam non dependet à materia, neque à forma in genere causæ materialis, aut formalis: ergo non est causalitas materiæ in genere causæ materialis, aut formæ in genere causæ formalis. Resp. antecedens esse verum in causis quarum effectus ab ipsis distinguuntur, non in illis, quæ causant componendo, quia causa à qua dependet effectus adæquatè distinctus potest effectum, & causalitatem causare, materialis enim causa potest subesse passioni, & formæ, quæ mediâ passione recipitur, & ab eodem principio effectiuo possunt effectus, & ipsa effectio procedere; materia verò, quæ totum tanquam effectum componit, non potest simul causalitatem, seu vnionem, & effectum, seu totum compositum componere, quia vnio non constat materiâ, & formâ ex quibus componatur, & ita non possunt materia, & forma, quarum est causalitas illam componere; sicuti actio,

quæ constat principio effectiuo, & subiecto, potest à causis, quarum est causalitas, tanquam à principio effectiuo, & à materia dependere.

Materiam, & formam componentes totum causas intrinsecas vulgus appellat, quibus iam causalitatem assignauimus, sed adhuc sciendum superest: an illis propria ratio causæ conueniat. Non est quæstio de materia quatenus in se respicit formam, & vnionem; hæc enim ratione iam probaui Puncto citato, materiam propriè exercere causalitatem per receptionem respectu formæ, & vnionis, quas recipit, quæ causalitas non solum est mediata, & remota circa totum, ut multi censent, sed proxima, & immediata, quod sic probaui. Principium effectiuum causarum vnionem mediâ actione dicitur immediatè causare totum compositum, ergo principium passiuum causarum vnionem mediâ passione eodem modo dicitur causare totum: vtriusque enim principium est verè causa respectu termini quæ attingit, & terminus, quem vtrumque respicit est omnino idem: ergo non est maior ratio ut dicatur principium efficiens causa immediata compositi per actionem terminatam ad vnionem, quam ut principium passiuum dicatur similiter causa immediata per passionem terminatam ad eandem vnionem, ex vi huius causalitatis materia prima dicitur causa immediata totius non componens, sed patiens vnionem, per quam vltimo constituitur compositum. Vnum in hac re verum est de principio effectiuo vnionis dici esse principium efficiens totum compositum, & illud generat, etiam si tantum attingat per causalitatem vnionem: de principio verò passiuo vnionis non posse dici pari totum compositum, vel totum compositum recipere, quia etiam si ratione vnionis tantum generat totum compositum denominetur genitum, ratione vnionis receptæ compositum receptum non denominatur, non alia de causa, nisi quia inualuit vsus, denominationem geniti, etsi tantum vnioni conuenientem toti communicari, & non ita communicari denominationem recepti, quæ tantum tribuitur entitati indiuisibili, quæ formaliter ratione sui recipitur. Materia quatenus recipit formam potest dici totum mediatè, seu remotè causare, sicuti de producente formam dicitur, si tamen per eandem passionem formam, & vnionem sustentet, causalitas terminata ad formam erit causalitas immediata, non formaliter quatenus ad formam, sed quatenus ad vnionem terminatur. Hoc causalitatis genus non est materiæ ut componentis, de quo procedit difficultas, quam iam soluo.

Sentio, materiam, & formam quatenus sunt causæ intrinsecæ componentes compositum mediâ vnione propriè non esse causas, sed tantum partes compositi, quod sic probaui: forma (idem intellige de materia) quatenus in actu secundo componit totum non est causa materiæ, neque est causa vnionis, quam tantum terminat præcisè ex eo, quod fit pars componens totum, neque est causa sui ipsius: ergo non est causa alicuius quod includat compositum: antecedens admittit communis sententia: consequentia est vndique firma, quia totum nihil includit præter materiam, formam, & vnionem: ergo quod non est causa materiæ, formæ, & vnionis, non est causa alicuius, quod includat compositum. Pergo vltèrius: forma non est causa alicuius, quod includat compositum: ergo neque ipse compositi. Probo consequentiam: totum eatenus est causatum, & existens extra causas, quatenus illa, quæ formaliter dicitur sunt causata & existentia extra causas: ergo eatenus recipit esse à causa quatenus illud recipiunt, illa, quæ dicit formaliter: ergo non potest recipere esse ab aliqua causa, à qua illud non recipiat aliquid, quod dicat formaliter: sed nihil, quod dicat formaliter totum recipit esse à formâ: ergo neque ipsum totum ab illa suum esse recipit.

Secundò forma, ex eo quod totum componat tantum præstat hoc, quod est terminare vnionem, sed esse terminum vnionis non est propriè esse causam: ergo forma ex eo quod componat compositum non est propriè causa: terminare vnionem non esse propriè esse causam, probaui à paritate reliquorum terminorum actuum vitalium, relationum, & quorumcumque respectuum, cum etiam à paritate vnionis integralis, & ratione. Quia terminus, ut terminus nullum genus causalitatis ex quatuor assignatis à Philosophis dicit, ut cuiusque singula percurrenti patebit. Deinde si forma mediâ vnione aliquid causaret id deberet esse, quod mediâ vnione immediatè

immediatè attingit: sed quod attingit immediatè media vnione est materia: ergo causaret immediatè materiam: hanc non causat: ergo nihil. Ad hæc facit illud argumentum quod efformabam num. 6. Vnio non dependet tanquam à causa à forma: ergo non est propria causalitas respectu illius. Demum si forma esset vera causa quatenus componit, materia quæ similem causalitatem haberet etiam quatenus componens, haberet duplex genus cauſandi, vnum media passione per modum recipientis, aliud mediâ vnione per modum componentis, quæ cauſarum genera maximopere ex causalitatibus differunt, & ita multiplicarentur cauſarum genera respectu cauſarum, quibus propriè, & strictè ratio cauſæ conueniret, quod nullus hucusque concessit. Neque poteris eadem vi argumentum retorquere in meam sententiam, ex qua non infertur minui numerum generum cauſarum propriarum, si forma non sit vera cauſa, quia forma potest dici cauſa propria respectu expulſionis aliis formæ, etſi non dicatur cauſa compositi, quod autem vna forma aliam non expellat physicè, sed moraliter, inconueniens non est, quia finalis cauſa intra numerum, quatuor cauſarum continetur, & non physicè sed moraliter inſiſtit. Accedit plurimos negare cauſæ finalis propriam rationem cauſæ, quapropter nouum non eſſet aſſerere non dari quatuor genera cauſarum propriarum; aſſerere autem materiam pertinere ad duplex genus cauſæ, & dari quinque cauſarum, genera, etiam exceptâ exemplari cauſâ, eſt contra communem omnium ſententiam. Contra hunc dicendi modum nihil momenti adduci poſſe exiſtimo, neque in re differt à communi ſententia, cum non negetur materiam, & formam intrinſecè totum componere, & eſſe partes illius eſſentiales mediâ vnione totum conſtituentes.

PUNCTUM II.

An eadem materia possit duplicem formam incomp. & c. §. I.

Hæc difficultas in præſenti propriè locum ſibi vendicat, vbi de cauſa materiali, & formali ſimul ſermonem inſtituimus, eſt enim vtrique communis: Inquirimus, an eadem materialis cauſa poſſit ſimul ſubſeſſe diuinâ intercedente potentia duabus formis ex ſe incomp. ſibilibus, quod eſt idem ac inquirere an duæ cauſæ formales, poſſint materiam habere communem, & illi inefſe, eodemque iure pertinet hæc difficultas ad tractatum de cauſa materiali, & formali.

§. I.

Nonnulla pramittuntur.

Duplicem reſpectum dicit materia ad formam, quemdam media paſſione, alium media vnione. De vtroque ſub præſio titulo venit diſputatio: an videlicet materia poſſit media receptione duplicem formam ex ſe incomp. ſibilem pati, ſeu recipere, & an poſſit eidem duplici formæ, ſue receptæ in materia, ſue non receptæ, ſed per creationem productæ vniri, ita vt cum qualibet illarum vnum compositum conſtituat, quod à composito, quod cum altera componit differat ratione formæ, & in materia communicet. Quæſtiones hæc inter ſe ſunt valde affines, quæ promiſcuè abſque diſtinctione vulgò agitantur, de illis tamen ego diuerſum feram iudicium, quapropter multum reſert præ oculis ſemper habere hanc diſtinctionem receptionis, & vnionis, mediis quibus forma diuerſo modo ſubiectum reſpicit.

Oportet etiam animaduertere ex diuerſis capitibus poſſe dimanare incomp. ſibilitatem naturalem, ſeu naturaliter non poſſe eſſe duplicem formam in eadem materia media vnione, vel receptione. Primo potest procedere ex luſta quam inter ſe habent hæc formæ, quarum vna ſemper aliam expugnat propter inimicitias, quas cum illa gerit, etiamſi aliâ ſubiectum in ſuo gremio ex ſe vtramque ſimul amplecti non reuenerit, quia non eſſet ſupra ſuam virtutem, causalitatem, vel vnionem vtriusque terminare, ſi ipſæ formæ inter ſe non mutuè digladiarentur, ita vt tota ratio, propter quam formæ ſimul eſſe non poſſunt ſumatur ex mutua exigentia, quam quilibet habet, vt illa poſita corrumpatur altera, nulla habita ratione ad defe-

ctum virtutis, ſeu capacitatis, quem habeat ſubiectum ad vtramque formam ſimul fouendam. Poſſet ſecundò dimanare incomp. ſibilitas formarum ex incomp. ſibilitate diſpoſitionum, quas vtræque ſupponit, quæ cum non poſſint ſimul eidem ſubiecto coaptari extrinſecè reddent formas ad quas diſponunt incomp. ſibiles, etiamſi quilibet ratione ſui poſſet alteram abſque vlla violentia comitari. Tertiò potest incomp. ſibilitas procedere ex incapacitate materiæ quæ ex ſe impotens ſit ad recipiendas ſimul duas formas, quia ita eſt potens vtramque ſucceſſiue recipere, vt illas ſimul capere non poſſit. Poſſet quartò materia non poſſe naturaliter aliquam formam recipere ex defectu agentis naturalis, quia nullum non ſupernaturale poterit illam producere. Hæc incapacitas præciſe ex defectu orta agentis non eſt reſpectu ſimultatis formarum, ſed reſpectu alicuius, quæ non poſſit neque ſimul, neque ſucceſſiue ab agenti produci, quia ſi agens poſſet ſucceſſiue vtramque producere, & ſubiectum poſſet vtramque ſimul fouere, & vna non propulſaret alteram, duo agentia numero diſtincta poſſent duplicem hanc formam in eodem ſubiecto producere, vel vnum, poſtquam vnam produxiſſet, poſſet ceſſare ab illius conſeruatione, & producere alteram in eodem ſubiecto, ſi vtramque ſimul producere non poſſet, & ita naturaliter eſſet duplex forma in eodem ſubiecto.

Statio primò: Si repugnantia recipiendi mediâ inhæſione, vel terminandi mediâ vnione duplicem formam, proueniat ex incapacitate ſubiecti, de potentia Dei abſoluta non poterit ſuppleri à Deo, neque ſubiectum duplicem amplecti formam. Rationem reddo à priori deſumptam ex P. Valquez, quem poſtea dabo. Capacitas, & incapacitas reſpiciendi formas non diſtinguitur à ſubiecto capaci, & incapaci: ergo permanente eodem ſubiecto permanet eadem capacitas, vel incapacitas: ergo ſi hoc ſubiectum eſt incapax recipiendi duplicem formam ſue mediâ inhæſione, ſue mediâ vnione, vel informatione, non potest fieri adhuc ſupernaturaliter capax, quia quidquid Deus miraculoſè operetur, permanet idem ſubiectum: ergo eadem incapacitas; permanente verò incapacitate non potest recipere duplicem formam, quia ſi illas reciperet, eſſet capax, valet enim conſequentia de actu ad potentiam: ergo eſſet capax, & eſſet incapax; capax quia reciperet, incapax quia eſſet idem ſubiectum, quod per ſuam entitatem incapax erat.

Secundò probatur eadem conſuſio: Subiectum recipit in genere cauſæ materialis, ſed in hoc genere nulla potest eſſe eleuatio: ergo ſi ſubiectum ex ſe non eſt capax, non potest capax fieri à Deo: idem dices de effectu cauſæ formalis, ſue intrinſecæ, ſue extrinſecæ, qui non potest ſuppleri à Deo, propter rationem, quam iam trado. Deus tantum operatur in genere cauſæ efficientis: ergo non potest per ſe ipſum ſupplere defectum cauſæ materialis, vel formalis. Probo conſequentiam: hæc cauſarum genera ſunt inter ſe valde differentia. ergo per influxum, quem præſtat cauſa in hoc genere non potest ſuppleri defectus influxus præſtandi in alio genere diuerſo. Conſirmatur: agere non eſt pati: ergo per nullam actionem Dei potest adiuuari materia, vt patiatur formam, quam ipſa ex ſe non potest pati, neque vt terminet vnionem formæ; quam ſubiectum ex ſe non potest terminare, actio enim produciens formam, vel vnionem, tantum producit id, quod eſt recipiendum, vel terminandum, capacitas autem ad determinandum debet ſupponi ex vi actionis, quæ ſubiectum, quod præſupponitur ſuit productum identiſicatum cum ipſa capacitate.

Dices: Deum in genere cauſæ efficientis ſupplere defectum cauſæ materialis: Contra: vel Deus ſupplet hunc defectum cauſæ materialis præſtando ſimilem influxum illi quem præſtat, ſeu præſtaret cauſa materialis, & hoc implicat, quia Deus non potest pati formam, neque illi ſe vnire tamquam ſubiectum informationis: vel ſupplet defectum cauſæ materialis talem influxum actiuum præſtando, vt neceſſarius non ſit influxus cauſæ materialis, & hoc modo materia non recipiet formam, neque erit ſubiectum illius, ſed Deus per creationem conſeruabit formam independentem à materia, per quam creationem materia non erit eleuata ad receptionem ſed potiùs ab illa remota, de quo non eſt quæſtio, ſed an Deus poſſit facere vt duplex forma dependentem à materia tamquam à ſubiecto inhæſionis conſeruetur in eadem materia recepta. Quod dixi

de subiecto inhaesionis eodem modo intellige de subiecto informationis, eadem enim est ratio de utroque.

7 Dices materiam primam esse capacem recipiendi duplicem formam simul, & terminandi utriusque vnionem supernaturaliter, non verò naturaliter. Contrà: illud naturaliter vel supernaturaliter, vel se tenet intrinsecè ex parte potentiae materiae, vel tantum extrinsecè, quia licet potentia ad simultatem horum actuum ex se naturalis est, dicitur extrinsecè supernaturalis, quia illorum simultas propter contrarietatem, seu oppositionem actuum erit supernaturalis. Primum dici nequit, quia naturalitas, & supernaturalitas non potest eidem entitati intrinsecè euenire: sed materia prima est vna entitas simplex, & indiuisibilis: ergo non potest illi naturalitas & supernaturalitas conuenire, neque potest habere potentiam intrinsecè supernaturalem recipiendi formas, cum hæc debeat esse identificata cum sua naturali entitate, & nihil supernaturale possit identificari cum entitate naturali. Si dicas illam supernaturalitatem esse extrinsecam materiae, tecum sentio: sed in hoc sensu cum dicitur materia non potest recipere duplicem formam naturaliter, quam poterit supernaturaliter recipere, impotentia recipiendi naturaliter illas formas non est intrinseca materiae, sed extrinseca, quia tantum dicit nullum agens naturale posse illas simul conservare in eadem materia propter impossibilitatem, quam ex se habent formas, non quia ipsa materia ex se virtutem non habeat, quia si agenti naturali virtus actiua superueniret ad conservandam simul utramque formam in eadem materia non obstante oppositione ipsarum, materia prima intrinsecè inuariata absque vlla elevatione naturaliter utramque formam reciperet, ac proinde in hoc sensu idem est dicere materiam primam non posse recipere duas formas simul, ac dicere me non posse ditari ab homine paupere, quod non est me habere aliquam incapacitatem recipiendi diuitias, sed pauperem non habere facultatem illas mihi tribuendi.

8 Iuxta hanc doctrinam intelliges hanc esse optimam consequentiam, materia prima non potest recipere hanc formam, vel simul duplicem aliam naturaliter: ergo neque supernaturaliter, si illud non potest se teneat ex parte materiae, & non ex parte agentis connotati per illam particulam naturaliter. Vnde cum dicimus animum rationalis non potest naturaliter recipere gratiam, tantum intendimus significare nullum esse agens naturale, quod possit gratiam habitualement in animo rationali producere, ex quo provenit animum rationale non posse ab agente naturali gratiam recipere, sed necessariò illam recepturum (casu quo illam recipiat) ab agenti supernaturali per receptionem supernaturalem ratione agentis, à quo procedit, non verò intendimus significare animum rationale ex se habere aliquam incapacitatem intrinsecam, vel aliquem defectum circa id, quod præcisè ex parte subiecti requiritur, quod debeat suppleri à Deo ad receptionem gratiae supernaturalis, quia animus rationalis etiam ex se gratiam supernaturalem non exigit, illam poterit recipere per suammet entitatem, & virtutem intrinsecè naturalem, si Deus velit gratiam aliàs indebitam supernaturaliter illi infundere. Semper tamen dicitur animum rationale supernaturaliter gratiam recipere, & numquam naturaliter, quia semper illius receptio connotat agens supernaturale, & ratione termini intrinsecè est supernaturalis, etiam si ex parte subiecti, in quo recipitur nullam supponat virtutem supernaturalem, ad hoc enim ut receptio absolute sit supernaturalis non requiritur terminum recipere per potentiam passivam supernaturalem, sed sufficit ab agenti supernaturali procedere.

9 Statuo secundò. Si repugnantia naturalis, propter quam idem subiectum non possit recipere simul duplicem formam, vel utraque simul informari, procedat tantum ex mutua utriusque pugna, vel ex contrarietate dispositionum, quas supponunt, poterit Deus supernaturaliter utraque formam in eodem subiecto informationis, & receptionis copulare. Ratio est facilis. Vna forma tantum expellit aliam quatenus petit, ut Deus subtrahat concursum, quo illam conservabat, sed supposita quacunque exigentia subtractionis concursus, potest Deus illam non subtrahere: ergo supposita forma exigente corruptionem alterius poterit Deus alterum, cuius hæc corruptionem exigebat conservare: exigentia enim causae corruptionem exigebat cogere Deum ad illud, quod exigitur præstandum, ita

ut non possit causae exigenti non annuere: ergo quando repugnantia oritur præcisè ex pugna formarum poterit vnicui à Deo: quando oritur ex impossibilitate dispositionum facilius res componi poterit, quia sicut Deus formas substantiales inter se pugnantes potest in eodem subiecto continere, eodem modo poterit formas accidentales, seu dispositiones ad duplicem formam inter se impossibiles in eodem subiecto conservare, sicuti conservat plures praesentias, quas habet Christus Dominus in Eucharistia, quarum quaelibet cum altera habet naturalem impossibilitatem: ergo simul conservatis dispositionibus ad utramque formam iam ex hoc capite formarum simul non repugnaret. Demum potest Deus formam substantialem absque vlla dispositione saltem supernaturaliter conservare: ergo etiam in eodem subiecto non possent componi dispositiones ad duplicem formam (quod facile posset defendere, si diceret quamlibet formam substantialem supponere tamquam propriam dispositionem carentiam dispositionum ad aliam, de quo modò nihil trado) ex hoc capite non repugnaret respectu omnipotentiae multas formarum in eodem subiecto.

Obiic. Vna forma expellit aliam per informationem: ergo posita informatione non potest illam non expellere. sicuti posita actione, per quam effectus producitur implicat non produci. Distinguo amecedens: vna forma expellit aliam per informationem in actu primo, concedo: in actu secundo, nego. hoc est forma alterius expultrix per informationem exigit à Deo, ut Deus subtrahat concursum, quo subtrahito non erit inimica forma, cuius non esse machinatur, & hoc voco expellere in actu primo, hoc est intendere in expulsiōnem, seu in non vñe formæ expellendae; expulsio tamen tantum contingit quando Deus ad exigentiam formæ informantis subtrahit concursum, quo formam antiquam conservabat, quæ subtrahitio est causalitas non esse formæ antiquæ, & dicitur expulsio, quando contingit ad exigentiam formæ introductæ, quæ non expellitur physicè, sed moraliter media voluntate Dei per subtractionem concursus, quo Deus antiquam formam conservabat, de quo latè punct. 3 §. 2.

Obiic. secundò. Deus non potest facere ut forma, quæ ex se est naturaliter impossibilis cum alia, compossibilis fiat supernaturaliter, quia compossibilitas, & impossibilitas identificantur cum entitate formarum, & eisdem permanentibus semper remanent cum eadem compossibilitate, vel impossibilitate. Respondeo de compossibilitate intrinseca rectè probare argumentum, me tamen non afferere Deum posse facere compossibiles intrinsecè duas formas ex se impossibiles, quia etiam si Deus illas conservet in eodem subiecto adhuc remanent impossibiles, quia utraque remanet cum exigentia ad corruptionem alterius, in qua impossibilitas consistit, non enim requiritur ad hoc ut formæ sint impossibiles, ut non coniungantur, neque ut non possint absolute coniungi, sed ne possint coniungi absque repugnantia utriusque, contra quam agens utramque conservabit, quia etiam quando sunt simul mutuo, illarum quaelibet exigit non esse alterius in eodem subiecto.

Statuo ultimò: Quando materiam non posse recipere naturaliter hanc formam, vel duplicem illam simul, tantum provenit ex defectu virtutis agentis, supernaturaliter poterit vnicui, vel duplicem formam recipere, quia nullus effectus repugnat produci à Deo ex defectu virtutis Dei, ergo effectus in quo producendo nulla potest inveniri repugnantia præter defectum virtutis productivæ poterit produci à Deo, cuius virtus est infinita, & se extendit ad omnia, quæ ex alio capite non implicant.

§. II.

De formis substantialibus indicium fero.

13 Pater Vasquez 3 part. disput. 29. cap. 4. num. 23. cum Capreol. in 1. distinct. 17. quæst. 2. & aliis Thomistis negat posse materiam adhuc supernaturaliter plures formas substantiales recipere. Afferat P. Suarez in Metaph. disp. 15. sect. 10. num. 6. P. Fonseca 5. Metaph. cap. 4. quæst. 4. sect. 5. ad 3. P. Rub. 2. Physic. tractat. de forma. P. Hurt. disp. 4. sect. 3. num. 39. Præmissa semper distinctione subiecti inhaesionis, & informationis aliquibus conclusionibus meam sententiam aperiā.

14 PRIMA CONCLUSIO. Possibilis est materia ex se capax recipiendi

recipiendi duplicem formam substantialem media inhesionē, & media informatione, etiam si formæ secundum se sint incompōsibiles. Ex hoc inferitur consequenter ad dicta §. præcedenti, præcipue num. 7. posse de potentia Dei absolutā duplicem formam informare simul talem materiā, & recipi in illa de potentia Dei absoluta. Hanc conclusionem recte probant rationes à Suar. adductæ pro sua sententia, quarum præcipua est, nullam sequi contradictionem ex exigentia talis materiæ, & ex similitudine receptionum, & informationum in illa; non enim vna forma esset de essentia alterius, neque vna forma pertineret ad essentiam compositi, quod altera constitueret, quod sic ostendo. Demus vnam esse formam ligni, alteram formam auri, neque aurum esset lignum, neque lignum aurum, quia neutrum alterius formam includeret: lignum enim, etsi materiā auri includeret, aurum non esset, quia aurum non tantum dicit materiā, sed essentialiter includit formam. Idem dico de auro, quod materiā ligni includeret, non tamen esset lignum. Verum est illa duo composita non distinguenda adequatè, quia habent eandem numero materiā, quod nullum est inconueniens, quia sicut composita accidentalia album, & dulce distinguuntur formaliter, & sunt idem ex parte subiecti, sic accideret in illo casu, in quo eadem esset in re distinctio, quæ nunc est in compositis accidentalibus, quorum subiectum est idem, & maior in modo significandi, quia composita accidentalia cum tantum dicant in recto subiectum, & non formam, si subiectum est idem, totum quod dicunt in recto est idem, & ideo possunt prædicari, & dici, *album est dulce*, composita verò substantiales cum dicant æquè in recto materiā, & formam, etiam si haberent eandem materiā communem, non haberent commune totum id, quod dicunt in recto, & ita non possent mutuò prædicari, neque dici *aurum est lignum*, vel *lignum est aurum*, ratione subiecti communis.

15 SECUNDA CONCLUSIO. Materia illa, de qua loquuti sumus conclusionē præcedenti, duplicem illam formam recipere per potentiam naturalem, & ratione illius potentia non diceretur supernaturalis. Hæc conclusio constat ex dictis supra, ubi probati hanc illationem esse legitimam: materiā ex se non potest recipere duplicem formam substantialem naturaliter: ergo neque supernaturaliter poterit illas recipere: ergo ab opposito consequens valebit ad oppositum antecedens: materiā prima recipit supernaturaliter duplicem formam: ergo quatenus est ex se per potentiam naturalem, & per suam entitatem potest utramque recipere. Extrinsecè materiā dicitur supernaturaliter recipere formas, quia receptio supernaturalis erit non ratione materiæ, sed ratione formarum incompōsibilium, quas nullum agens naturale potest simul in eadem materiā conferre, & non possit dici materiā naturaliter recipere tales formas, quia ut ita diceretur illas recipere necessum erat receptionem ex omni capite esse naturalem, & non sufficere illam exerceri per potentiam passivam naturalem, & ex hac non esse supernaturalem, sicuti dici nequit animam rationalem naturaliter gratiam recipere, etiam si receptio supernaturalis non sit ratione subiecti recipientis, & hoc secundum se, & secundum suam virtutem receptionem cum illo identificatam intrinsecè sit naturale.

16 TERTIA CONCLUSIO. Potest dari materiā potens ex se terminare duplicem vnionem, ex cuius potentia non possunt simul educi formæ illæ, quæ eidem possunt vniri. Prior pars conclusionis in conclusionē 1. continetur. Posterior probatur: posse terminare vnionem ad formam, & posse illam recipere, in aliqua materiā possunt realiter separari, sicuti de facto separantur in materiā, quæ modo est respectu animæ rationalis, cuius vnionem potest terminare, etsi non possit illam recipere: ergo ex eo quod materiā possit vniri simul duplici formæ non inferitur posse utramque recipere: ergo potest dari materiā, quæ possit vniri sibi formam, quam recipere non potest. Deinde nulla est repugnantia in eo, quod detur talis materiā: ergo poterit dari. Idem dico de modis vnionum qui possunt esse informationes materiæ, & non educi ex illa, sed ex forma, vel creati à Deo, modus enim vnionis non essentialiter dependet à materiā tanquam à subiecto inhesionis, imò si hic, qui de facto datur dependet ex se ipsum, non implicaret dari modum alium, qui posset creati sine dependentia à materiā tanquam à subiecto inhesionis.

17 QUARTA CONCLUSIO. Materiā, quæ de facto datur non potest esse subiectum inhesionis, seu causā materialis duplicis formæ substantialis, neque duplicis modi vnionis adhuc de potentia Dei absoluta. Adhuc P. Vasquez in hac conclusionē, quam ratione euidenti probare non præsumo, sed tantum probabili coniecturā, quam expono: Materiā prima non habet capacitatem sustentandi duas formas simul, ergo neque supernaturaliter poterit illas recipere. Consequentia ex iam dictis legitima est, antecedens probō: nullum est fundamentum adtribuendam materiæ hanc virtutem recipiendi duas formas simul: ergo non est tribuenda. Probo antecedens: ex eo quod materiā possit successivè recipere, non inferitur posse simul, quia maior virtus requiritur ad sustentandam simul duplicem formam, quam successivè, sicuti ex parte efficientis maior virtus requiritur ad producendum simul duplicem effectum, quam successivè: ergo nullum est fundamentum quod hanc virtutem in materiā suadeat, quia si aliquod esset, deberet sumi ex virtute, quam habet ad recipiendas successivè plures formas. Consequentiam prioris enthymematis probō: quia sicut iuxta bonam Philosophiam non sunt multiplicandæ entitates sine fundamento, sic in eadē entitate non sunt virtutes multiplicandæ, neque eadem est extendenda sine positio fundamenti circa effectus, qui maiorem virtutem exigunt, aliās possum ego dicere mulcam habere virtutē inchoatam ad producendum Angelum, & alia similia sine fundamento confingere.

Obiicit. Plures esse virtutes ad cuius cognitionem fundamentum non habemus: ergo ex eo quod non inueniamus fundamentum, non debemus negare virtutem occultam, cuius fundamentum forsitan nos ignoramus. Resp. admissio antecedenti negando consequentiam, quia licet hæc regula non apparet fundamentum, ex quo hæc virtus nobis innotescat: ergo non est, non sit infallibilis, imò certum sit aliquando deficere, tamen ut plurimum est vera, & hic, & nunc moraliter certa; nos autem ubi demonstrationem non habemus prudenter iudicamus iuxta communiter accidentia, quia iuxta hunc modum est minus errandi periculum, quam si absolute virtutes sine fundamento concederemus, neque quia aliquando deficiat illa regula, cum ut plurimum vera existat, debemus iudicium suspendere, aliās plurimas quæstiones indecisæ remanerent, sed prudentia censetur, hic & nunc contingere, quod communiter accidere solet, & non quod raro euenit, licet posse aliter rem se habere aliquam formidinem pariat assensui, sine qua non ego conclusionem præcedentem trado.

18 QUINTA CONCLUSIO. Materiā prima quæ de facto datur potest vniri duplici formæ, dummodo non ultra vniam formam, & vnium modum vnionis ex illo educatur. Posituum huius conclusionis docuit Soar. cum aliis, quos cum illo retuli, qui sine distinctione inter vnionem, & inhesionem docent materiā primam posse habere multiplicem formam. Negatiuum docet Vasquez, & probatum est concl. præcedenti, utrumque & præcipue positium quod probatum non est ostendo ex principiis Patris Vasquez disp. 29. citata num. 25. & ex doctrina Caiet. ibi relati, quam ipse Vasquez approbat. Refert citato loco sapientissimus Pater Caietanum concedentem Scoto effectum non posse dependere à duplici causā totali, & aliter inde non sequi eandem naturam non posse à pluribus personis terminari, eo quod diuerso modo dependeat natura à suppositis alienis, quàm effectus à causā efficienti, natura enim à supposito, à quo terminatur, potius pendet instar relatiui, quàm sicut effectus ab efficiente, quare sicut relatio potest esse ad plures terminos, ita etiam eadem natura posset à pluribus personis terminari. Hæc sunt Caietani verba ex Vasquez translata. Deinde in confirmationem huius doctrinæ sic scribit Vasquez: *Natura ita terminatur ab vna persona aliena ut solum terminetur tanquam à totali termino secundum entitatem, hoc est, ita terminatur ab vna persona ut in sola illa possit esse, & ab ea sustentari, & hac sola ratione tanquam à termino totali terminatur; at verò quia non terminatur omni modo, quo terminari posset, siquidem ipsa terminari potest diuerso quodam modo à qualibet persona diuina seorsim, ideo dum terminatur ab vna non habet explicitam capacitatem, quæ posset ab alia terminari.* Postea latè tradit rationem, propter quam effectus non possit dependere à duplici efficiente, videlicet quia ab hoc accipit esse, & isto accepto, non habet quid ab alio accipiat, at verò terminata ab vna subsistentia non accipit esse

esse ab illa, sed quamdam terminationem, propter quod potest terminari, ab alia, & aliam accipere terminationem. Ex his principiis sic arguo. Casu quo forma, & modus unionis creentur, materia prima tantum se habet per modum puri termini respectu formæ, & modi unionis, ergo poterit terminare multiplicem unionem. Probo ex doctrina, quam supra ex Valquo retuli: tunc materia prima non acciperet esse à forma neque illi daret esse, quia supponimus creari formam, & modum unionis: ergo posset aliam unionem ad formam aliam terminare. Probo consequentiam: natura potest terminari pluribus suppositis, seu subsistentiis, quia tantum se habet ut terminus subsistentiarum, non ut causa, neque ut effectus: sed si uniones, & formæ creentur, materia tantum se habebit, ut terminus unionum ad formas, non ut causa, neque ut effectus illarum: ergo poterit pluribus unionibus terminari.

20 Rationem à priori huius conclusionis accipe. Non maior, sed eadem omnino virtus requiritur ad terminandam duplicem unionem ad formas distinctas simul, & ad terminandas easdem uniones successivè: ergo materia, quæ potest terminare successivè potest utramque simul terminare. Antecedens probo: terminus ut terminus non est causa, sed tantum per suam entitatem terminat uniones productas ab aliis causis. Unde terminare unicam unionem dicit suam entitatem & unionem productam ab alia causa, terminare duplicem unionem, dicit eandem omnino entitatem ex parte materiæ, & duplicem unionem productam aliunde: ergo unio, quæ additur quando materia terminat unionem non oritur ex ipsa materia: ergo siue materia terminet unicam unionem, siue duplicem, nihil additur ex parte materiæ, neque illi intrinsecum, neque extrinsecum ortum ab ipsa materia, neque nonum exercet influxum, sed tantum supponitur ex parte materiæ entitas capax terminandi quamlibet ex illis unionibus sine aliquo influxu orto ab illa: ergo non maior virtus requiritur ad terminandam duplicem unionem simul, quam successivè: ergo materia, quæ potest terminare successivè duplicem unionem, poterit simul utramque terminare. Hinc clarè deprehendes distinctionem inter terminationem duplicis unionis ad duplicem formam, & duplicem receptionem earundem unionum, vel formarum. Quando recipitur duplex forma, vel duplex unio in materia datur duplex receptio, utraque orta ex materiæ visceribus & ex virtute illius tanquam ex causa, quapropter maior virtus requiritur ex parte materiæ, sicut ex parte cuiuslibet causæ, ut simul duplicem edat causalitatem, circa quas conatum adhibet, & exercitium virtutis causatiæ; quando vero materia terminat duplicem unionem, creatam ad duplicem formam etiam creatam, nihil reperitur ortum ex visceribus materiæ, in quo causando suam exerceat virtutem, ac proinde non maior virtus requiritur ad terminandam simul illam duplicem unionem, quam illa quæ requiritur ad successivè utramque terminandam.

21 Obiicit. Potest Deus creare materiam, quæ sit potens terminare successivè duplicem unionem, & non simul: ergo maior virtus requiritur ad terminandam duplicem unionem simul, quam ad eandem successivè terminandam. Resp. negando antecedens propter rationem iam datam, quia terminus per puram terminationem, nihil præstat, in quo possit suam infundere virtutem, neque materia dum terminat ponit aliquem conatum, neque influxum, ut actu terminet, sicut ponit efficiens, vel ipsa poneret ad recipiendam unionem. Et sicut Deus non potest producere albedinem potentem terminare successivè visionem hominis, & equi, & impotentem utramque simul terminare, ita neque materiam quæ possit successivè, & non simul duplicem terminare unionem, non enim maiorem influxum præstat materia in uniones præcisè quatenus illas terminat, quam albedo in visiones, tam enim materia, quam albedo se habent respectu unionum, & visionum, ut purè terminos in nullo genere causæ influentes in uniones, & visiones, quas terminant, neque refert materiam esse terminum intrinsecum unionis, & albedinem terminum extrinsecum visionis, quia ratio intrinseci, vel extrinseci nullam dicit causalitatem, nullumque influxum.

22 **SEXTA CONCLUSIO.** In tota latitudine formarum possibilem nonnullæ erunt formæ substantiales, quæ absque aliqua ipsarum repugnantia possint informare eandem materiam quin una petat expulsionem alterius. Hanc conclusionem tradidit recens quidam de formis diversæ spe-

ciei, quam impugnât in formis eiusdem speciei: ego verò de omnibus idem fero iudicium. Ratio est: de conceptu quidditativo formæ substantialis abstrahentis ab existentibus, & possibilebus non est impossibilitas cum aliis formis eiusdem, vel diversæ speciei, neque prædicatum aliquod, quod per locum intrinsecum connexionem habeat cum hac impossibilitate: ergo possibile sunt formæ, quæ illa careant. Secundò nulla invenitur repugnantia in his formis, imò neque ratio aliqua, quæ suadeat formas omnes esse impossibiles, cum illam impossibilitatem solam nos docuerit experientia, quam de formis purè possibilebus non habuimus. Possent hæc formæ ex se immediatè non compossibiles præcipuè si specie differrent, esse impossibiles ratione dispositionum, quas supponerent, possent etiam dispositiones non impossibiles secum asserre, & in hoc casu simultanea informatio, & receptio plurium formarum in eadem materia ex omni capite esset naturalis, quia ex parte materiæ supernaturalis non esset, quia iam probavi concl. i. posse dari materiam ex se naturaliter potentem plures formas sibi vnire, & recipere, neque ex parte formarum, neque dispositionum, quæ amico foedere possent in idem subiectum convenire, neque ratione agentium, quia ut dicebam num. 12. simultas formarum, quarum quælibet potest ab agenti naturali produci ratione agentium præcisè supernaturalis non eaderet; in reliquis autem eventibus quando ex aliquo capite simultas non potest naturaliter contingere etiam ex aliis capitibus naturaliter non repugnaret: verbi gratia, cum materia ex se potens terminare unionem duplicis formæ impossibilis, utramque de facto simul terminaret, illa simultas absolutè supernaturalis dicenda esset non ratione materiæ, sed ratione formarum ex se impossibilium.

23 Obiicit. Materia prima semper est sufficienter informatà uniuersâ formâ adæquatâ: ergo non indiget aliâ formâ: ergo superflua erit illi informatio illius formæ. Confirmatur: materia prima ideo recipit formam, quia indiget illa, sed non potest indigere duplici formâ: ergo non potest illam recipere. Resp. materiam primam sufficienter informari univâ formâ, ex quo infertur aliam non esse illi necessariam, non tamen infertur esse superfluum, plura enim, quæ necessaria non sunt, valde vitia existunt, lux enim acri non est necessaria, non tamen illi superflua est. Secundò etiam si secunda forma nullam materiæ utilitatem asserret, esset necessaria composito, quod constituit, & ex hoc capite non inutilis esset, neque superflua, neque ex hoc capite repugnaret, id enim inutile, & superfluum dicitur absolutè quod omni utilitate caret, non quod uni, vel alteri entitati non vile est. Ad confirmationem Respondeo dato materiam vnâ recipere formam, quia illa indiget, & concessio, quod aliâ non indigeat, negando, non posse recipere aliam, non enim rectè infertur, materia recipit hanc formam, quia indiget illâ: ergo non potest recipere aliam, quâ non indiget, potest enim recipere vnâ formam propter indigentiam, & aliam propter potentiam, seu indifferentiam, quam habet ad illam, sicut acri recipit proprias qualitates, quia indiget illis, & recipit lucem, quâ non indiget, quia capax est recipiendi illam.

§. III.

De formis accidentalibus iudicium fertur.

24 **P**lures formas accidentales inter se disparatas posse simul reperiri in eodem subiecto media inhesionem & media informatione sensibus percipimus, sentimus enim albedinem, dulcedinem, & præsentiam in eodem subiecto. Formas contrarias, verbi gratia calorem, & frigiditatem esse impossibiles, & mutuò se expellere suadet experientia. Hanc impossibilitatem in naturam formarum ferè omnes reducant, ex eo enim quod disponent ad formas inter se immediatè oppositas, talem naturam fortiuntur, ut eandem impossibilitatem inter se æmulentur, quam formæ, ad quas disponent, sortiuntur. Formas adæquatas eiusdem speciei, & eiusdem omnino rationis esse etiam impossibiles monstrat experientia, non enim possum ego habere duplicem præsentiam, duplicem quantitatem, aliavè huiusmodi accidentia. Nonnulli renuunt concedere has formas ex natura sua esse impossibiles per oppositionem aliquam, quam inter se habeant, & asserunt totam illarum impossibilitatem oriri ex incommensurabilitate

§. I.

De effectū primario.

incapacitate subiecti, quod non potest duplicem formam accidentalem eiusdem omnino rationis sustinere. Censeo impossibilitatem formarum accidentalium non oriri ex incapacitate subiecti, quia si ex hac oriretur, neque diuinitus possent in eodem subiecto reperiri, ut probauimus supra, sed fide certum est in Eucharistia habere corpus Christi plures praesentias definitiuas eiusdem speciei: ergo naturalis ipsarum repugnantia non oritur ex repugnantia subiecti. Ex praesentis definitiuus gradum facio ad praesentias circumscriptiones, etiam si specie distinguantur, quod ego non censeo, quas etiam posse in eodem subiecto reperiri fert communis sententia. Neque hac repugnantia praecise ex defectu virtutis agentium potest oriri, quia cum ego virtutem habeam ad acquirendam per motum progressum praesentiam in hoc spatio, & extrinsecum agens virtutem habet ad imprimendum mihi impulsus, quo in alio spatio praesentiam distinctam acquiram, si termini ratione sui, vel ratione subiecti non repugnant, simul a diuersis virtutibus producerentur. Ex hoc infero: repugnantiam horum accidentium oriri ex impossibilitate, quam inter se habent, ratione cuius in genere cause formalis ad inuicem se expellunt.

25 Censeo similiter impossibilitatem accidentium contrariorum caloris, & frigiditatis oriri tantum ex oppositione ipsorum, & nullo modo ex incapacitate subiecti. Probo hanc conclusionem a paritate accidentium eiusdem speciei, quae tantum opponuntur ratione sui, & non ratione subiecti, & a paritate accidentium disparatorum albedinis, & caloris, in quibus, quia deficit formalis oppositio, nulla reperitur, quod est signum tantum impossibilitatem accidentium oriri ex oppositione formali ipsorum. Ratione etiam eandem paritatem confirmo. Non maior virtus requiritur ex parte subiecti ad recipiendam nigredinem simul cum albedine, quam ad recipiendum calorem simul cum eadem albedine cum supposita iam receptione albedinis ex parte subiecti non requiritur maior virtus ad effectum, qui perfectior non est, sed supposita iam albedine, nigredo neque illius receptio, quae esset eadem si albedo non supponeretur, non est perfectior calore, & receptione illius: ergo supposita iam albedine in subiecto, ex parte subiecti, non maior virtus requiritur per se loquendo independentem ab impossibilitate formarum, ad coniungendam nigredinem per receptionem cum albedine quam ad coniungendum calorem cum eadem albedine: sed potest coniungere calorem cum albedine: ergo praecise si aliud non sit impedimentum poterit subiectum ex se coniungere nigredinem cum albedine, sicuti componit calorem, & albedinem. Dices formam arguendi non esse bonam, quia maior virtus requiritur ad producendam muscam, quam ad producendum hominem, nihilominus valet homo hominem producere, & muscam producere non poterit. Respondeo me non arguere: potest subiectum recipere calorem: ergo poterit recipere albedinem, ad quam non requiritur maior virtus, sed supposita iam ex parte subiecti virtute ad utramque qualitatem recipiendam, inferre ex eo quod non maiorem conatum impendat virtus passiva in receptione huius qualitatis, quam illius, posse componere quatenus est ex se receptionem huius in qua maiorem conatum non impendit cum receptione, cum qua componit aliam, in qua maiorem vel saltem aequalem virtutem in actu secundo exercet.

26 Ex hoc infero: posse reperiri in eodem subiecto duplicem formam accidentalem, siue eiusdem speciei, siue contrariam, quia quoties impossibilitas tantum oritur ex mutua ipsarum oppugnatione, & non ex incapacitate subiecti, illa non obstat de potentia Dei absoluta possunt formae in eodem dari subiecto. Haec de formis, quae opponuntur tantum ratione subiecti, sunt tamen aliae formae accidentales, quae obiecta opposita respiciunt sicuti amor, & odium, assensus, & dissensus, quarum oppositionem explico Controu. 5. de anima Punct. 3.

PUNCTUM III.

De effectibus causa formalis.

Duplex formalis effectus vulgo circumfertur, primarius, & secundarius; hic negatiuus, ille positiuus, de utroque sigillatim disputabo.

1 Dixi saepe effectum formalem primarium formae nihil aliud esse, quam totum compositum, quod dicitur effectus formae, ex qua tanquam ex causa formali intrinseca componitur. Causalitas, quam formae assignauimus totum suum esse effectum suadet, quia cum hac sit unio, & quod ex unione resultat sit totum compositum, hoc effectum dicimus, in quem fertur causalitas formae, unio videlicet. Deinde causa intrinseca causat, semetipsam exhibendo effectui quem componit: sed quod componit forma, & cui seipsam exhibet est totum: ergo totum est effectus formalis formae. Hoc effectui formali assignato optime subsistit illud tritum proloquium, quo dicitur impossibile esse dari formam in subiecto sine formali effectui, quia cum totum nihil aliud sit, quam materia, forma, & unio, eo ipso, quod detur forma unita subiecto, datur materia, forma, & unio, & necessarii datur totum, quod ab his entitatibus simul sumptis non distinguitur. Neque quidquam aliud potest inueniri quod possit esse effectus, cum sit positiuus, & forma nihil aliud positiuum causet per unionem ad materiam, nihil enim inuenitur postquam forma est unita materiae praeter compositum, materiam, formam, & unionem, sed forma non est causa materiae seorsim sumptae, neque unionis seorsim, neque materiae, & unionis, neque ipsius formae seorsim sumptae, quia nullam ex his entitatibus intrinsece componit, neque extrinsece causat; ergo tantum potest esse causa totius, seu materiae, formae, & unionis simul sumptarum, quae a toto non distinguuntur: ergo nullus effectus positiuus formae potest dari praeter totum: ergo effectus formalis, qui positiuus est, non distinguitur a toto composito.

2 Ex his inferes contra recentiores, quibus patrocinatur Rub. materiam ut informatam non esse effectum formalem formae, quia materia ut informatam non est totum, sed tantum dicit materiam cum informatione, seu materiam habentem formam, forma autem neque est causa materiae, neque informationis, seu habitationis formae, ut modò expendebam. Si hoc teneas, videbis saepe multos vanè terri vanis difficultatibus, quas rem non percallentes petunt ex negatione effectus formalis posita forma in subiecto, saepe enim anguntur quomodo visio inharens lapidi, non illum constitueret videntem, ex quo inferri existimant non illi tribuere effectum formalem, & quomodo gratia habitualis in purè homine filium adoptiuum constituat, & hunc effectum Christo Domino non tribuat. Semper enim forma suum effectum formalem tribuit, quod est compositum, sed quia eadem forma cum diuersis subiectis diuersa composita constituit, hinc est, quod diuersos fortitur effectus formales. Haec ratione visio, etsi lapidi posset vniri non illum constitueret videntem, quia videns dicit compositum ex visione, & natura animalis, & non quodcumque compositum constitutum ex visione, & alio quodcumque subiecto. Similiter filius adoptiuus dicit compositum ex gratia habituali, & subiecto, quod non sit filius naturalis, & gratia habitualis unita Christo Domino non componit concretum, cuius subiectum quod est hoc suppositum Christus, filius naturalis non sit, & ita non constituit filium adoptiuum quando vnitur Christo: quando verò vnitur homini puro constituit quoddam concretum sanctum, cuius subiectum non est filius naturalis & ita illius effectus formalis, seu totum, quod resultat ex homine & gratia est filius adoptiuus. Si verò eadem gratia lapidi vniretur illius effectus formalis, non esset totum, quod sanctum diceretur, quia sanctum dicit concretum constans ex gratia habituali, & natura intellectuali.

3 Inferes, ex his nihil aliud esse formam suum effectum formalem tribuere subiecto, quam cum illo totum constituere, in quo sensu posset etiam dici, si ita ferret usus, materiam suum effectum materialem tribuere formae, quia sicut forma cum materia componit totum, ita materia cum forma idem componit, & utraque est de essentia totius. Est tamen specialis ratio, propter quam praevaluit usus, ut totum potius diceretur effectus formalis formae, quam effectus materialis materiae, etsi utroque modo dici posset. Haec est indifferentia, quam habet materia, quae de

de facto datur ad totum huius, vel illius speciei constituendum, & determinatio, quam habet forma, ex quo provenit, ut totum hoc, quod ratione formæ ab illo specie differt, & non ratione materiæ, iuxta vulgarem loquendi modum non dicatur effectus materiæ, sed formæ. Hæc ratio communis est compositis substantialibus, & pluribus accidentalibus. In accidentalibus occurrit etiam alia, videlicet subiectum, seu materiam significare in recto, formam in obliquo, & ita subiecta significantur per modum habentis, & denominata per formam, ex quo provenit, ut dicamus formas subiectis tribuere suum formalem effectum, & non dicamus materiam tribuere suum materiale effectum formæ, quia hæc non significatur per modum habentis materiam. Nihilominus potuit dici albedo parietata per subiectum sicuti paries dicitur dealbatus per albedinem, si ita ferret usus, ut ex Hurtado dixi Controu. 2. puncto 3.

§. II.

De effectu secundario.

4 **V**Nus est negatiuus effectus formalis causæ qui est expulsio formæ in qua expulsiōe examinandum est, quid se teneat ex parte effectus negatiui, quid huius sit per se, quid per accidens, respectu principij expellentis, quid se teneat formaliter ex parte principij, & quid sit causalitas. In expulsiōe animæ rationalis est subtractio concursus, quo cōseruabatur vnio, & non esse ipsius vnionis, quæ antea cōseruabatur, in expulsiōe aliarum formarum corruptibilium inuenitur eadem subtractio concursus, & idem non esse vnionis, insuper reperitur subtractio concursus, quo cōseruabatur forma, & non esse formæ prius cōseruata. Idem contingit in expulsiōe formæ accidentalis.

5 Principium expellens quodcumque illud sit, per se non opponitur cum substantia formæ substantialis, neque intendit non esse illius secundum substantiam: patet hoc in corruptione hominis, in qua anima rationalis, quia suum esse habet independentem a subiecto, quacumque forma introducta, quæ è subiecto abigitur, remanet; idem contingeret in qualibet forma ex his, quæ generantur si per actionem creatiuam cōseruarentur. Ratio est manifesta: forma non expellitur per aliam formam à natura rerum, sed à subiecto: ergo si non habeat hæc forma subiectum, quod alia acquirat nullam habebit oppositionem cum illa: ergo id, quod hæc forma intendit est pellere aliam à subiecto: ergo si alia abeat, etiam si postea cōseruetur, non erit contra exigentiam formæ introductæ illius cōseruatio, sicuti non esset si antea non præcessisset in subiecto, à quo expellitur.

6 Principium expellens, quod non opponitur cum forma secundum se, poterit opponi cum forma vt inherente mediâ passione, vel informante mediâ vnione, vel vtroque modo. In primis certum est opponi cum forma vt informante independentem ab inherencia, patet in anima rationali, quæ non inheret, cum qua opponitur forma cadaueris, & non cum illa secundum se: ergo cum illa vt informante. Sed adhuc poterit subesse difficultas, an forma cadaueris opponatur cum anima rationali vt informante præcisè, vel cum illa vt informante per informationem inherentem ita vt immediata oppositio non sit cum forma vt vnita ratione formæ, neque ratione vnionis, sed ratione inherencia, quam habet vnio in materia, ita vt si hæc non inhereret forma cadaueris relinqueret vnitam subiecto rationalem animam quia modò directè, & per se opponitur cum inherencia vnionis quâ destructâ definit esse vnio, & anima rationalis non informat: vel an forma cadaueris opponatur immediatè cum vnione secundum se, cuius non esse intenderet, etiam si vnio crearetur. Iuxta aliquorum principia, qui religiosè obseruant nihil creatum posse desinere ad exigentiam alijs entitatis creatæ ex hoc principio sic posset argui. Positâ formâ, & positâ vnione creatâ, quidquid est in composito est creatum: ergo neque forma, neque vnio potest corrumpi ab entitate creatâ: ergo forma informans tantum opponitur cum alia forma, & cum alia vnione, quatenus forma, vel vnio est dependens à subiecto, tanquam à causâ materiali: si enim opponeretur cum forma vel vnione secundum se opponeretur cum forma, & vnione etiam si nulla intercederet inherencia. Nihilominus omnino certum puto for-

mam opponi cum alia forma, vt informante, siue per informationem creatam, siue educatam, ita vt vnio secundum suam entitatem sit ratio formalis terminandi oppositionem, quam habet forma expellens cum expulsa. Ratio est, quia etiam si vnio crearetur, anima rationalis vt vnita opponeretur cum forma cadaueris, neque naturaliter possent duæ formæ informare idem subiectum, etiam si vtrique forma, & vtrique vnio crearetur, oppositio enim est inter formas vt informantes, & æquè informant per vnionem creatam siue educatam. Neque ratio opposita quidquam probat, rectè enim entitas creata potest exigere annihilationem alijs entitatis creatæ, neque quidquam contra hanc conclusionem obijci potest. Eandem conclusionem stabiliet ratio num. 9. adducenda ad probandum formam vt informantem esse terminum expulsiōis.

7 Opponitur etiam forma cum alia forma præcisè vt inherente seclusâ informatione. Hanc conclusionem tradidi Controuers. 2. punct. 2. n. 17. vbi dixi animam rationalem non solum opponi tantum cum forma Embryonis, seu cuiusvis alijs compositi, quam expellit tantum vt vnita, sed etiam vt inherente, alias anima rationalis informans tantum destrueret vnionem formæ præcedentis, & illam inherentem relinqueret in eodem subiecto, quia inherencia, vt ibi dicam, bene posset sine vnione subsistere, si hæc ex aliquo capite non impediretur, neque ex non esse vnionis à priori, aut à posteriori sequeretur non esse inherencia. Ex hoc infero formam opponi non solum cum vnione secundum se, sed etiam immediatè cum ipsâ inherencia vnionis, ita vt inherencia, & vnio per se immediatè terminent oppositionem, quia etiam si forma cum illa forma secundum se sumpta non opponatur, opponitur immediatè cum illius inherencia: ergo potiori ratione opponetur cum inherencia vnionis per suam entitatem oppositæ cum alia forma.

8 Concludo ex his in corruptione cuiuscumque compositi vnionem inter materiam, & formam immediatè & per se corrumpi ab alia forma, illiusque non esse per se intendi à principio expellente. Similiter inherentiam vnionis, & formæ eodem modo desinere esse, tanquam entitates quarum non esse intenditur à principio expellente; formam verò non per se corrumpi, neque illius non esse per se intendi, sed tantum provenire ex eo quod forma sine inherencia non possit subsistere & ita hac ablata definit esse, succeditque illius non esse: quod si forma posset sine inherencia permanere, posito principio expellente adhuc permaneret, sicuti de facto contingit in expulsiōe animi rationalis. Hæc de expulsiōis termino, illius principium modò explicabo.

9 Dixi quid desinat esse ratione formæ informantis, oportet modò scire quid sit principium illius non esse, quod in expulsiōe reperitur. Duplex est principium, in actu primo, & in actu secundo: in actu primo est illud, quod potest ponere effectum, siue de facto illud ponat, siue non in actu secundo est, quod potest ponere effectum, & illud ponit de facto. Vtrumque respectu non esse quod in expulsiōe reperitur explicabo. Forma secundum se principium non est expulsiōis, vt per se patet, quia secundum se non potest aliud expellere, expulsio enim semper est in ordine ad idem subiectum informationis, seu inherencia. Forma vt vnita seclusâ omni inherencia siue formæ, siue vnionis principium est expellens aliam formam, seu potens inducere non esse quod in expulsiōe reperitur. Formæ opponuntur, quatenus constituunt diuersa tota; forma enim cadaueris, & rationalis opponuntur quatenus constituunt cadauer, & hominem: sed constituunt hæc composita præcisè vt informantes: ergo vt informantes opponuntur: ergo vt informans forma cadaueris esset principium non esse formæ hominis, vt informantis: ergo sicuti forma hominis vt informans est terminus expulsiōis, ita forma cadaueris, vt informans erit principium illius per modum actus primi. Clariùs patet eadem conclusio in formis accidentalibus, in quibus sic arguo. Calidum vt octo, & frigidum vt octo formaliter vt calidum, & vt frigidum opponuntur, sed per vnionem intelligitur vnum formaliter calidum, & alterum formaliter frigidum, etiam inherencia seclusâ: ergo etiam inherencia seclusâ intelliguntur opposita: ergo intelligitur repugnantia ipsorum tam ex parte termini, quam ex parte principij.

10 Opponitur etiam forma vt inherens, seclusâ etiam vnione

vnione ex parte principij cum alia forma independenter ab vnione, & vt vnita independenter ab inhzrentia. Priorem partem proba: duæ vniones formarum oppositarum per se immediatè opponuntur respectu eiusdem subiecti: ergo duæ inhzrentiæ etiam per se immediatè respiciunt subiectum per semetipsas inhzrentiæ, & vnionis, & æquè respiciunt formas oppositas quarum sunt inhzrentiæ: ergo forma ligni vt inhzrens opponitur cum forma ignis vt inhzrente. Alteram partem videlicet formam vt inhzrentem opponi cum alia forma vt informante sic proba: Oppositio inter extrema semper est mutua, implicat enim hoc esse impossibile cum illo quin illud sit etiam impossibile cum isto, sed probaui num. 7. animam rationalem præcisè vt vnitam omni inhzrentiæ seclusà opponi cum forma embryonis vt recepta independenter ab vnione inter materiam, & formam embryonis: ergo forma embryonis vt recepta opponitur cum anima rationali vt vnita: ergo illa vt recepta exigit non esse animæ rationalis vt vnita: ergo est principium per modum actus primi non esse formæ rationalis vt vnita, quo posito forma rationalis vt vnita non permanebit, sed illius destruetur vnio.

11 Est etiam aliud principium in actu primo illius non esse, quod dicit expulsio, hoc est, principium in actu primo potens producere formam expultricem formæ præexistentis, quod non tantum petit productionem formæ, quam continet in sua virtute, sed non esse oppositæ illi, quam intendit producere, eo enim ipso quod agens in actu primo exigit producere formam ignis in hoc subiecto exigit non esse totius formæ impossibilis cum illa, quam intendit producere, ac proinde exigit vt subtrahatur concursus formæ oppositæ, quæ in subiecto reperitur, & ne detur nouus concursus ad formam impossibilem cum illa, quam intendit producere. Clarè rem cernes in formis accidentalibus: datur subiectum frigidum, cuius frigiditas conferuatur ab aqua, seu ab alio agente calido approximato: applicatur agens calidum in actu primo potens producere calorem vt tria, impossibilem cum frigiditate vt sex: hoc agens calidum in actu primo, antequam calorem vt tria producat, exigit immediatè non solum productionem trium graduum caloris, sed etiam subtractionem concursus caloris vt sex, & non esse illius: quod latè, clarè, & efficaciter inuenies Controuerſi. 6. de generatione, Punct. I. ubi resistentiam actuum qualitatum explico. Idem contingit in formis substantialibus, in quibus eadem est oppositio, agens enim in actu primo exigit productionem formæ ignis in hoc subiecto exigit non esse formæ ligni in subiecto eodem. Ex quo infero virtutem productiuam ignis in actu primo proximè constitutam, esse in actu primo per se etiam principium non esse formæ ligni in eodem subiecto.

12 Aliud principium in actu primo non esse formæ in subiecto iuxta communem doctrinam posset assignari, videlicet non esse dispositionum requisitarum ad formam, ex quo immediatè sequitur non esse formæ in subiecto in opinione, quæ asserit formam dependere in conseruari à dispositionibus, quibus ablatis secundum hanc sententiam, quolibet alio principio corruptionis secluso deficeret forma. In mea sententia, in qua forma non dependet in conseruari à dispositionibus: non esse dispositionum, neque in actu primo principium est expulsionis formarum, illis enim ablatis, & oppositis introductis forma naturaliter conseruaretur in materia, dummodo non esset aliud principium, à quo corrumperetur. Ex his inferes agens produciens formam ignis in subiecto multipliciter esse principium in actu primo respectu expulsionis formæ ligni primò, immediatè, & per suam entitatem, quatenus exigit subtractionem concursus, quo conseruatur forma ligni in subiecto modo explicato num. II. Secundo mediata, quatenus producit formam inhzrentem subiecto. Tertiò etiam immediatè quatenus producit vnionem inter materiam, & formam, siue inhzrentem subiecto, siue non inhzrentem, sed per actionem creatiuam, qui duo posteriores modi non distinguuntur si agens per eandem actionem produciat formam, & vnionem in subiecto. Hæc de principiis in actu primo corruptionis, seu non esse formæ in subiecto. Explico modò, quæ ex his principiis, quæ in actu primo possunt influere, de facto in actu secundo influant.

13 Censent multi ex principiis in actu primo potentibus

Franc. de Guiedo, Philosoph. Tom. I.

expellere formam, illud tantum, quod est prius aliis de facto expellere formam, quia posteriora iam inueniunt formam expulsum ab illo, quod illa præcessit, & ita illam de facto expellere nequeunt. Ita philosophantur multi Theologi, qui asserunt actum contritionis esse expulsum peccati, de facto tamen illud non expellere, quia iam illud inuenit expulsum ab habitu, qui ad actum contritionis supponitur. Sic in nostro casu posset dici formam ignis ad huc vt in formam non expellere formam ligni, quia iam illam inuenit expulsum à principio producente formam ignis, quod necessariò supponit, quodque diximus exigere non esse formæ ligni in illo signo, in quo exigit productionem formæ ignis prius naturæ, quod illa producat, & hac ratione defenderet non nemo vniam formam in actu secundo aliam non expellere. Cæterum licet exemplum à Theologis adductum forsau improbari non possit, propter peculiarem illius materiam, in qua diuersa est ratio, ac in aliis, vt postea explicabo, qui ita in aliis causis philosopharetur, non rectè prioritatem naturæ percassuisset præsumerem. Aliud enim est supponi prius naturæ principium expulsum, aliud supponi expulsionem, sicut aliud est dependere à principio expulsio tanquam à causa, aliud dependere ab ipsa expulsionem. Forma vt informans supponit tanquam principium actum primum ad illam quod est ex se potens expellere contrariam, non tamen supponit ipsam expulsionem potentem procedere à tali principio, neque supponit actum primum quatenus de facto expellentem, sed actum primum secundum suam entitatem, cuius forma non poterit esse principium, quia est illo posterior; expulsionis verò, quæ posterior non est, & quam non supponit, rectè potest esse principium ex hoc capite, si aliàs sit potens illam inducere, & simul cum actu primo, à quo dependet, illam inferere, ita vt forma vt informans, quæ secundum se est posterior naturæ principio illam producente, simul cum eodem principio in ordine ad alium effectum constituat vnicum principium adæquatum, quod sit prius naturæ suo effectui, & in ordine ad illum sint simul naturæ illa quæ inter se habent ordinem prioris, & posterioris. Hanc doctrinam in Sole & luce clarè cernes: Sol producit lucem in seipso, quæ est illo posterior, & quæ prior est Soli, postea verò lux & Sol, quorum quoduis alterum poterat producere primum gradum lucis in aère, simul constituunt vnum principium adæquatum respectu primi gradus lucis existentis in aère, in ordine ad quem lux recepta in Sole, & Sol quæ inter se habent ordinem prioris, & posterioris, sunt simul naturæ, & vtrumque eadem prioritate prius luce receptæ in aère.

Ex hac doctrina facilè meam conclusionem depromo. 14 Affero: omnia principia à me assignata expulsiua formæ in actu primo illam de facto expellere. Rationem supra exposui, quam nunc cingo: omnia illa principia virtutem habent formæ expultricem; nullum illorum supponit expulsionem: ergo omnia per modum vnus formam expellent. Maiorem suppono ex dictis à num. 9. vique ad 12. inclusiue, neque illa indiget probatione: tantum enim assero in presenti conclusione illa principia, quæ possunt formam expellere, illam de facto expellere, ac proinde illorum virtus supponenda est non probanda. Minorem proba: forma ignis vt informans, etiam si supponat negationem dispositionum ad formam ligni non supponit effectum huius negationis, videlicet negationem formæ ligni, & etiam si dependeat à negatione dispositionum ad formam ignis, & ab actu primo productiuo ipsius, quæ possunt inducere non esse formam ligni, non dependet à priori à non esse formæ ligni, quia illa quæ per se supponit, verbi gratiâ, suum actum primum, & negationem dispositionum ad formam ligni, realiter distinguuntur à non esse formæ ligni vt informantis, & etiam si hæc principia ex se non possent expellere formam ligni, forma ignis, quæ per se ipsam potest illam expellere posset produci: ergo forma ignis, vt informans non supponit non esse formæ ligni vt informantis, quia tantum supponit id, à quo dependet: ergo cum aliàs sit ex se potens hanc inducere expulsionem, illam de facto inducet. De reliquis principiis videlicet de actu primo potente producere formam ignis, & de carentia dispositionum, si ex se virtutem habet inducendi non esse formæ in subiecto, certum est non supponere formam expulsum, quia nullum principium supponunt prius illis potens formam

formam expellere, ni aliud mediteris principium expulsiōis formæ ligni, videlicet dispositiones ad formam ignis, quas dicas immediatè exigere non esse formæ ligni, sicuti principium productiūm formæ ignis non tam petit immediatè productionem formæ ignis, sed etiam non esse formæ ligni. Quod si ita sentias philosophandum est de non esse dispositionum formæ ligni supponente dispositiones formæ ignis cum virtute ad inducendum non esse formæ ligni, quod potest etiam inducere non esse dispositionum, sicuti de forma vt informante, quæ oppositum expellit, etiam si supponat suum actum primum cum virtute ad expulsiōem, quam ipsa præstat.

15

Hanc doctrinam non inglorius in lucem Compluti dedit noster Doctor Complutensis Hurtadus quam edidit tom. de Incarnat. disput. 1. diff. 10. vbi docuit actum contritionis de facto expellere peccatum, etsi procedat ab habitu gratiæ potente peccatum expellere, illūque supponat natura priorem. Ceterū et si illius doctrina iure multis sit commendata, in præsentī materia non leuem habet difficultatem præcipuè in doctrina ipsius Hurtadi, propter quam dixi forsan non posse improbari exemplum, quod adducunt aduersarij pro opposita sententia, de actu contritionis non expellente peccatum, ex eo quod supponat habitus, quam hic explicandam reliqui. Expulsiō, potest esse formæ positiuæ, quæ propriè est expulsiō, & formæ negatiuæ, quæ impropiè dicitur expulsiō, sicuti expulsiō tenebrarum lucis: expulsiō formæ positiuæ distinguitur ab informatione formæ expellentis, ac proinde non valet consequentia, supponitur informatio caloris ergo supponitur expulsiō frigiditatis. Expulsiō negationis non distinguitur ab informatione habitus, ac proinde valet, supponitur lux informans; ergo supponitur expulsiō tenebrarum. Hinc fit in opinione asserente peccatum dicere priuationem gratiæ, gratiam ipsam esse nō esse peccati: ac proinde eo ipso quod supponatur gratia in subiecto supponitur non esse peccati; & actus contritionis, qui supponit habitum gratiæ priorem naturā supponit non esse peccati prius naturā, ac proinde non esse peccati identificatum cum gratia informantē, quod est prius actu contritionis, & non potest esse posterius illo. Multi tamen rem componunt asserentes peccatum dicere priuationem gratiæ informantis, quæ auferenda est, per gratiam vt informantem, quam non supponit actus contritionis, qui non procedit ab habitu vt informantē mediā vnione, sed vt inherente mediā passione. Hoc dicendi modo optimè sententia Hurtadi defendi posset: verū tamen Hurtadus non solum non defendit, verū agrè fert hanc distinctionem inter inherentiā, & vnionem ab alijs defendi, & ita difficilè in hac materia doctrina alijs semper laudanda potest adduci, quæ rectè in eadem constat apud illos, qui inter peccatum, & gratiam oppositionem contrariam inter extrema positiua, & non priuatiua agnoscunt, vel etiam apud illos, qui distinguentes inherentiā formæ ab illius informatione asserunt habitum gratiæ supponi ad actum contritionis vt inherentiā, & non vt informantem, ac proinde non supponi ad actum contritionis non esse peccati, quod consistit in habitu gratiæ vt informantē, iuxta quorum principia dicendum esset actum contritionis procedentem ab habitu gratiæ peccatum de facto expellere, si illius habet virtutem expultricem per suam entitatem, tanquam per formam formaliter sanctificatam.

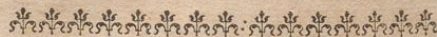
16

Circa modum, quo vna forma aliam expellit, dico breuiter nullam formam aliam expellere producendo aliquid in forma expellenda, neque in subiecto: non in forma expellenda, quia illud quod in forma produceretur potius supponeret formam tanquam subiectum, causamque materialem, quam illam destrueret, nihil enim potest esse destructiūm causæ immediatæ, quam supponit: non in subiecto, quia de illo quod produceretur inquirerem, an per aliam productionem expelleret formam, & si affirmatiuè respondeatur in infinitum abibimus: si per se ipsum cur non poterit præstare forma per se ipsam illud, quod præstat effectus ille, quem tu fingis productum à forma? Neque forma potest aliam physicè immediatè corrumpere, quia corrumpi formam nihil aliud est, quam subtrahi concursum, quo antea conseruabatur, sed vna forma non conseruat aliam: ergo non potest alius concursus subtrahere, neque illa forma deficiet ex eo quod hæc illa non conseruet; nihil enim minus indiget forma ligni,

quàm cōcursu præstito à forma ignis vt conseruetur. Non restat alius modus, quo vna forma aliam expellat, nisi moraliter exigendo à Deo, vt concursus suspendat, quo formam antiquam conseruabat, quæ exigentia effectum fortietur, quando Deus ex vi illius moueatur ad suspendendum concursum, quem erga formam antiquam exigebat, quod si Deus in instanti, in quo introduceretur forma ignis in hac materia destrueret formam ligni præexistentem nullo habito respectu ad formam ignis introductam, non diceretur hæc in actu secundo aliam expulsiōem. Ex hoc inferes formam vt inherentiā, & vt informantem non dicere causalitatem expulsiōis, sed tantum actum primum illam exigentem. Hic actus primus primò respicit actum diuinæ voluntatis, quo vult subtrahere concursum, non tanquam effectum, quia actus diuinæ voluntatis nullius virtutis effectus esse potest, aliquo modo tamen dicitur hic actus dependens ab illa exigentia, sine qua non esset. Hanc dependentiam impropiam habet actus diuinæ voluntatis per suammet entitatem, nullā aliā causalitate interiectā, quia omnis actus eodem modo, quo pendet immediatè dependet à motiuo, quod respicit. Ex hoc actu tanquam ex causa sequitur non esse formæ vt inherentiā, & non esse formæ vt informantis. Non esse formæ vt inherentiā habet causalitatem negatiuam, videlicet non esse actionis terminatæ ad formam vt informantem. Non esse formæ vt inherentiā dicit non esse ipsius inherentiā, ad quod nulla datur causalitas interiecta adhuc negatiua, quia sicut forma vt inherens, quæ formaliter dicit inherentiā non dicit causalitatem interiectam, quia inherentiā per se ipsam dependet, ita non esse eiusdem non potest dicere negationem causalitatis, seu subtractionem concursus terminati ad formam vt inherentiā; sed sicuti forma vt inherens per se ipsam dependebat ab agente, ita non esse formæ vt inherentiā per se ipsam definit conseruari ab agente, & in se ipsa inuoluit defensionem sui.

Actus primus produciens formam destruit oppositam mediātē, & immediatē; mediātē quatenus produciit formam, quæ aliam expellit modo dicto, & ita illius causalitas remota erit causalitas, quæ produciit formam vt inherentiā, & vt informantem: immediatē destruit aliam formam exigendo eandem suspensionem concursus, quam exigit forma vt inherens, & vt informantis, & ita per eandem causalitatem, per quam forma informantis aliam expellit, per eandem actus primus formæ expellentis immediatē destruit formam, quæ expellitur: dicitur tamen forma expellere aliam formaliter, & non actus primus etsi eadem sit vtriusque causalitas, oritur à forma exigenti illius, quia per suam informationem, & est actus primus huius causalitatis, & forma formaliter vt informantis; actus verò primus, quem eadem supponit ex parte principij actiū formæ expellentis nullam dicit informationem formaliter, neque impossibilitatem ipsius cum forma, quam intendit destrui in ordine ad subiectum aliquod commune, sed tantum virtutem actiū, & ita actus primus ad formam ignis dicitur actiū destrui formam ligni, & ipsa forma ignis dicitur illam destrui formaliter per eandem causalitatem, sicuti principium actiū, & passiuum per eandem causalitatem in diuerso genere causæ eundem exhiberet effectum.

Negatio dispositionum si esset actus primus ad destructionem formæ influeret tanquam motiuum, à quo dependebat conseruatio formæ, ad quam disponebant dispositiones, quarum negatio successit. Si dispositiones ad formam immediatè exigent non esse contrarias, eandem causalitatem in illud haberent, ac reliqua principia medio eodem actu voluntatis diuinæ modo suprà explicato de alijs principijs.

CONVERSIA IX.

De causa efficiente creata.

 Explicit causas intrinsecas entis naturalis, accedo iam ad causas extrinsecas explicandas, quarū præcipua est efficiens. Hæc primò diuiditur in creatā, & incretatam: disputabo modò de causa efficiēti